

verschijnt maandelijks
jaargang 65
mei 1963 - 5

maandschrift voor

bijenteelt

orgaan van de vereniging tot bevordering der bijenteelt in nederland

AANBEVOLEN ADRESSEN

IMKERSARTIKELEN

Wij leveren alles wat u nodig hebt. Prijscourant gratis op aanvraag. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

HONING EN WAS

Verkoop uw klanten geen neen als u uitverkocht bent. Vraag ons even prijsopgaaf. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

BUITENLEVEN

VAKANTIEHUISJES, GARAGES, SCHUREN, vanaf f 341,00—f 275,00. Vraagt folder, of stort resp. f 3,50, f 3,—, f 2,50 voor bouwplaten + tekeningen voor aanvraag, om een indruk te krijgen. Girorekening 672439. „DIHAMA” Hardinxveld.

BOEKEN EN BLADEN

HET GROTE BIJENBOEK door R. P. Groenveld kost f 13,90. Wij hebben het in voorraad. BIJENHUIS, WAGENINGEN.

Abonneer u op „BIJENNIEUWS”, orgaan van de afd. Bunnik-Houten en de STICHTSE KONINGINETEELTCLUB f 2,50 p.j. Verschijnt maandelijks. Postgiro 193060. Gratis proefnummers.

DE STRENGE WINTER

Aan de hand van de binnengekomen berichten schatten wij de tol, die de strenge winter van onze bijenvolken eiste, in het vorige nummer voorlopig op 10%. Uit de sedertdien binnengekomen berichten blijkt wel, dat deze schatting te optimistisch was. Sommige afdelingen melden het verlies van bijna de helft van de volken hunner leden. Daar staat tegenover dat er ook hele streken zijn zonder meer dan de gewone wintersterfte. Zelfs zijn er afdelingen die geen abnormale sterfte hebben, maar in zo'n afdeling zijn er dan een of een paar imkers, die zwaar getroffen werden.

De streeksgewijze verschillen wijzen er op, dat in bepaalde streken de situatie voor alle imkers ongunstiger was dan in andere. Waar dat niet het geval is, moeten wij de oorzaak waarschijnlijk zoeken in kleine foutjes van de imkers, die zich in normale jaren niet wreken, maar in winters als deze wel. Hoofdoorzaak is waarschijnlijk wel: de lange winterzit en als gevolg daarvan te weinig bereikbaar voer. Daarover werd in het vorige nummer al het een en ander gezegd.

Verder noemen wij: te kleine volkjes ingewinterd, verzuimd vóór de inwintering te drijfvoeren zodat er te weinig jonge bijen de winter ingingen en: te laat gevoerd. Wat dat laatste betreft: we hebben korven gezien waar het giste water uitlep als je ze even scheef hield. Bij navraag bleek dat ze in november opgevoerd waren.

Het doet ons goed te horen dat sommige imkers hun zwaar getroffen collega's weer aan een volk helpen. Dat is de ware imkersgeest! Er zijn imkers, die volken verloren, terwijl de overblijvende soms erg zwak waren. Om het

INTREKKING PROVINCIAAL SUBSIDIE CURSUSSEN

Alle provincies, behalve Groningen en Zeeland geven een subsidie van f 1,— per lesuur ter verhoging van het salaris van de leerkrachten aan bijenteeltcursussen. Het hoofdbestuur vernam, dat deze subsidie dreigt te worden ingetrokken. Het hoofdbestuur heeft zich tot het K.N.L.C. gewend om inlichtingen en met het verzoek alles in het werk te stellen om deze intrekking te verhinderen. Ook de Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap heeft zich hiermee bemoeid en het doet ons genoegen thans te vernemen, dat het in de bedoeling ligt bij intrekking van het provinciaal subsidie het rijkssubsidie dienovereenkomstig te verhogen.

Ons hoofdbestuur heeft verder voorgesteld de minimumleeftijd voor cursisten voor bijenteeltcursussen te laten vervallen, temeer omdat van die bepaling in de praktijk toch dikwijls ontheffing wordt verleend. De Bedrijfsraad zal dit verzoek namens de samenwerkende organisaties indienen.

UITKERINGEN VERZEKERINGEN

In 1962 keerde onze verzekering de volgende bedragen uit:

Brandschade	f 1.973,—
Diestalschade	„ 160,85
Transportschade	„ 143,—

Totaal f 2.276,85

verlies niet nog groter te maken, houden zij die kleine volkjes aan. In sommige gevallen horen we al, dat ook die kleine volkjes wegwijnen. De oude bijen sterven en de toevloed van jonge is nog gering. In zo'n geval is er maar één remedie, al is die pijnlijk: verenigen. Van een sterk volk met rijpe doppen kunnen we straks gemakkelijk weer nieuwe volkjes kweken om het geleden verlies weer een beetje goed te maken. Maar: maak die afleggers ook weer niet zó klein, dat het geen complete wintervolken kunnen worden.

IMKERSDAG OP DE GREBBEBERG EN DE RIJN

Onze Imkersdag zal dit jaar worden gehouden op

Zaterdag, 7 september

Wij beginnen de dag in Ouwehands Diepenpark op de Grebbeberg, waar wij ook een uitstekende maaltijd gaan gebruiken. Vrije bezichtiging van het hele park, met uitgebreid terrarium, zoet- en zeewater-aquarium. Demonstratie van Carnica-volken en van belangwekkende zaken op bijenteeltgebied. Gratis verloting van Carnica's onder de deelnemers.

Na de middag per luxe salonboot een tocht over de Rijn van Rhenen langs de prachtige heuvels van de Veluwezoom naar Arnhem.

Nadere bijzonderheden in het juni-nummer. — Houdt 7 september vrij!

de wondere wereld

van de bijen

beschreven voor de

beginners

Eerlijk gezegd zit ik met die wenken voor mei, na deze abnormale winter, lichtelijk in mijn maag, temeer daar de sterkte van de volken zo verschillend is. Ik heb wel ontdekt dat er veel meer volken overstuur zijn gegaan, dan ik aanvankelijk heb gedacht en dat er ook de nodige zijn, die worden beschreven als „een vuistje” bijen.

Dat ziet er dus wel somber uit, ook voor de beginner, die deze maand zijn bijen dacht aan te schaffen. Het gebruikelijke onderwerp voor mei n.l. de opkomende zwerm drift en hoe het zwermen in de hand te houden, kunnen we, gezien de trage ontwikkeling van de volken, deze maand wel overslaan. Niettemin, een bijenvolk, dat een goede moer en voldoende voer heeft, herstelt zich snel, dat is wel weer gebleken op de zomerse maandag voor Pasen, toen elke lege cel, die door de bijen kon worden bezet, ook door de koningin werd belegd. Helaas volgde daar direct weer de terugslag op met nachtvorst en minder goed vliegweer. Voor de beginner zal het devies voor mei 1963 dan ook moeten zijn het opfokken van de volken, in de hoop, dat we begin juni tot uitbreiding door splitsing van de bestaande volken, kunnen overgaan.

Ook met het oog op deze uitbreiding, verdient het aanbeveling op een mooie dag in het begin van mei, de moeren te merken en te knippen. In verschillende gevallen is het noodzakelijk de moer uit het volk te zoeken. Dat moeren zoeken en vinden is een routinekwestie. In het begin neem je zo'n raam uit de kast en kijkt bij wijze van spreken alle daarop zittende bijen stuk voor stuk aan, met het gevolg, dat je in iedere bij die wat groter lijkt, de moer meent te zien. Op die manier moet het dus niet en zeker niet in het voorjaar of bij niet al te warm weer. De kast staat te lang open en het raam, dat nagekeken wordt, koelt te veel af. Het is trouwens altijd aan te

bevelen, een kast, die even open moet blijven staan, tijdelijk met een soepele afdekking, een stuk van een oude deken b.v. af te dekken. Dit gaat behalve een te grote afkoeling, ook royerij tegen en als we een ander raam uit de kast moeten nemen, kunnen we zo'n soepel dekkleedje gedeeltelijk terugrollen.

Om dat moeren zoeken een beetje gemakkelijker te maken, plakken we die koninginnen een gekleurd plaatje op het rugschild en deze koninginmerk-garnituren kunt u bij het Bijenhuis bestellen.

Deze plaatjes (opalith) hebben een opvallende kleur en we maken hiervan tevens gebruik om het geboortjaar van de moer vast te leggen. De kleuren zijn internationaal vastgesteld en zijn voor moeren geboren in 1963 rood, 1964 groen, 1965 blauw, 1966 zilver (wit), 1967 goud (geel) en dan beginnen we weer van voren af aan.

De moeren, die nu in de volken zitten, zijn in 1962 geboren en moeten dus met geel worden gemerkt, de jonge moeren, die straks worden geboren, worden met rood gemerkt. Het merken zelf is helemaal geen kunst. De moer wordt voorzichtig en losjes bij het borststuk vastgehouden. Een moer nooit ergens anders dan bij het borststuk vastpakken. In het bijzonder er op letten, dat het vrij weke achterlijf niet wordt gedrukt. We houden dus het borststuk van de moer tussen duim en wijsvinger vast, aan de zijkant, zodat het rugschild vrij blijft en de moer naar believen met het achterlijf in het rond kan draaien, wat ze, op deze wijze vastgehouden, blijkbaar bijzonder graag doet. Met de kop van een dun spijkertje brengen we wat van de bij het merk-garnituur geleverde lijm op het rugschild aan, laten dit even aandrogen, terwijl we het spijkertje omkeren, daar even aan likken en met de vochtige spijkerpunt een opalithplaatje van de goede kleur uit het doosje pikken. Het plaatje op het rugschild drukken en de zaak

is klaar. Er wel aan denken, dat we het belangrijkste personage van het volk onderhanden hebben, dus geen klodders lijm, maar voorzichtig en niet meer lijm opbrengen dan nodig is. Er zijn ook merknetjes, die over de koningin wordt gedrukt, terwijl ze over de raat loopt en waarvan de mazen zo wijd zijn, dat het merken daar doorheen kan plaats vinden. Maar voor we zover zijn, moeten we eerst de moer vinden. Daarbij moeten we een paar regels in de gaten houden, die altijd opgaan t.w. Als het volk niet wordt gestoord bevindt de moer zich in het broednest en niet op de raten die met aaneengesloten verzegeld broed zijn gevuld; als het volk ruw wordt gestoord, gaat de moer aan de wandel; als het licht op de raten valt, door het uitnemen van één of meer ramen, loopt de moer naar de donkere kant van het raam. Hiermee rekening houdende, maken we dus een kast, als het er om gaat de moer te zoeken, zo voorzichtig mogelijk, zonder schokken of stoten open. We gebruiken als het even kan geen rook of carbol en als dat niet gaat heel weinig. In dat geval is het nog beter met een bloemenspuitje wat water over de ramen te stuuiven. Na het openen van de kast nemen we voorzichtig een kantraam uit, dat we naast de kast zetten. We schuiven langzaam en bedaard de ramen één voor één naar de kant, totdat we aan het broednest komen. Terwijl we het eerste raam waar broed inzit, uit de kast nemen, kijken we de vrij komende kant van het volgende, nog in de kast hangende raam af. Als de moer daar n.l. op zit zal zij vrijwel zeker op stap gaan om via de onderkant of de zijkant van de raat naar de andere, niet aan het licht bloot gestelde kant te gaan en aangezien de bijen, tenzij ze in een opgewonden toestand verkeren, meestal wat ruimte om de koningin laten, wordt ze daarbij vrij makkelijk gezien.

Hebben we dit geluk, dan hangen we natuurlijk het uit-

genomen raam terug en nemen het raam, waar de moer op gezien is, er uit, voor dat ze de gelegenheid heeft zich nog verder in de richting van de beschermende duisternis te verplaatsen. Zo niet, dan moeten we de ramen van het broednest stuk voor stuk nakijken en niet, zoals boven gezegd, op zodanige wijze, dat we bij elke bij, die er even wat anders uit lijkt te zien, staan te overwegen, of dat soms de moer zou zijn, want de koningin ziet er, zeker als ze aan de leg is, met haar langere meer puntige achterlijf, wat slechts voor ongeveer de helft door de vleugels wordt bedekt en haar afwijkende kleur zo anders uit, dat vergissing is uitgesloten. Zo gauw u begint te twifelen is het eenvoudig de moer niet. Dus niet op die bijen gaan staren en vooral niet op korte afstand op de bijen ademen, maar het raam op armafstand houden en de blik daar langzaam over laten glijden. Geen resultaat, andere kant, zo nodig nog een keer terug en als de moer niet wordt gezien, volgende raam nemen. Niet hardnekkig doormodderen als u de moer niet vindt. Dan eenvoudig de kast sluiten en één of enkele dagen later opnieuw proberen. Het volk kan natuurlijk moerloos zijn, maar als er cellen zijn waarin de eitjes nog bijna rechtop staan is dat praktisch uitgesloten.

Dat wat betreft het merken van moeren. Veel imkers zien er nog al tegenop, maar in de praktijk valt het erg mee. Het van de raat halen van de moer is eigenlijk het meest riskante deel. Zoals reeds gezegd kan een merketje op de raat over de moer worden gezet of de koningin kan van de raat worden gezogen met een koninginnevangapparaat, dat het Bijenhuis u graag zal leveren. In dit vangapparaat kan de moer ook worden gemerkt, door daarop een merketje te plaatsen, waar de moer voorzichtig tegenaan wordt gedrukt. Zelf neem ik gewoonlijk de raat mee naar binnen, na eerst over de moer een zelf gemaakt kooitje van reisramengaas te hebben gezet en de meeste werkbijen er te hebben afgeveegd. De moer komt dan met het raam waarop ze zat in het volk terug, waardoor moeilijkheden worden vermeden.

Als we die moer nu toch uit het volk hebben, maken we van die gelegenheid gebruik om de moer te knippen, d.w.z. dat we

voorzichtig van een van de vleugels een stukje afknippen. Dat moet echt wel rustig en met overleg gebeuren, want als b.v. per ongeluk gelijktijdig een stukje poot tussen het schaar-tje komt, is de moer waardeloos geworden. Door het afknippen van een stukje vleugel bereiken we hetzelfde effect als bij het kortwieken van een vogel. Aan de geknipte zijde heeft de vleugel onvoldoende draagkracht, bovendien is deze ongelijk geworden, zodat de moer niet met de voorzwerm kan meevliegen, maar op de grond valt. De moerloze zwerm vliegt op de kast terug en dat geeft ons dus, wat het zwermen betreft, respijt tot dat de eerste jonge moeren uitlopen.

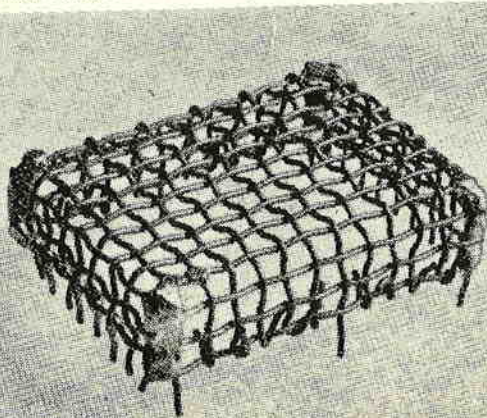
Een punt, wat de beginner bijzonder goed in de gaten moet houden, is de drachtloze periode, die vrijwel overal tussen vroege dracht en zomerdracht valt. Zelfs al reist men niet naar een vroege dracht (wilg, koolzaad of fruit) dan is er als het voorjaarsgoed begint te bloeien toch altijd wel wat te halen. Eerder in deze rubriek heb ik geschreven, dat dit theoretisch begint met de bloei van de kerstroos, maar dat ik daar nog nooit een bij op had gezien. En laat ik nu op 2 april j.l. bij zonnig maar vrij schraal weer, door de schone dreven van het aloude Delft wandelen, waar in een voortuintje een witte kerstroos (er is ook een paarse variëteit) vrij armetierig stond te bloeien, die druk door bijen werd bezocht. Zo ziet u maar, een mens kan nooit voorzichtig genoeg zijn met zijn uitlatingen.

Goed, de kerstroos heeft de bijen dus toch wat te bieden. Maar waar ik de aandacht nog op wilde vestigen, dat is de periode, die gewoonlijk valt in de laatste week van mei en de eerste helft van juni en waarin voor de bijen schraalhans keukenmeester is. Ook de imker die voor de zomerdracht sterke volken moet hebben, moet daar

terdege rekening mee houden, maar de beginnende imker, die, zoals het dit jaar ligt in juni of begin juli zijn volk zal moeten delen om de nodige uitbreiding te krijgen, moet er in het bijzonder voor zorgen, dat het zijn bijen aan niets ontbreekt. Hierbij houde hij in het oog, dat de moer alleen dan goed aan de leg blijft, als het volk „voer boven de kop” heeft. Een volk dat steeds mondjesmaat voer heeft m.a.w. niet in een zekere weelde leeft, zal zich nooit tot een werkelijk sterk volk ontwikkelen.

Een vraagstuk, dat nog onder het oog moet worden gezien, is het verkrijgen van de nodige raten voor deze uitbreiding. We kunnen natuurlijk straks het nieuwe volk op kunstraat zetten, maar veel beter is het, desnoods voor een deel, uitgebouwde raten te geven. Nu worden de best uitgebouwde raten verkregen in een bovenbak. Raten, die in de onderste broedkamer worden uitgebouwd, worden nooit aan de onderlat vastgebouwd en daar krijgen we dan straks hele stroken darrewerk. Het verdient dus aanbeveling, als het volk de broedkamer behoorlijk bezet, daar een bak met broedkamerramen, voorzien van hele vellen kunstraat, bovenop te zetten. Een bijenvolk bouwt alleen, als er dracht is en bij warm weer. Over het algemeen willen de bijen in mei en zeker in de tweede helft van die maand, wel bouwen en als er dan geen dracht is, en meestal is die er tegen het eind van mei niet, dan kunnen we dat opvangen door flink te voeren. De grote lijn voor de beginner is dus: zesraamsvolk uitbouwen tot tienraamsvolk, daarna een bovenbak met 10 broedramen laten uitbouwen, zorgen voor voldoende voer. Bij deze werkwijze is, mede gezien de late ontwikkeling in dit jaar, niet te verwachten dat het volk voor begin juni zal zwermen.

Een zelfgemaakt kooitje van reisramengaas . . .

KONINGINNETEELT

Het spreekwoord zegt, dat er vele wegen naar Rome leiden en dat betekent, dat we vele dingen op verschillende manieren kunnen bereiken. Met de koninginneteelt is dat ook zo. Er zijn meerdere methoden en middelen om de koninginneteelt te beoefenen. Hiermede is natuurlijk niet gezegd, dat alle wegen even gemakkelijk tot het gewenste doel leiden. Sommige methoden zullen, toegepast door een deskundige en geroutineerde imker, beste resultaten opleveren terwijl een ander er niets mee bereikt. Is de laatstbedoelde imker daarom niet deskundig en niet voldoende geroutineerd om met de koninginneteelt goede resultaten te bereiken? Dat mag zonder meer niet beweerd worden, want iedere imker kan koninginnen telen, als:

1. hij het **principe van de koninginneteelt** kent,
2. zijn **teeltvolken** aan bepaalde eisen voldaan,
3. hij het **benodigde materiaal** bezit,
4. hij een goed **teeltplan** maakt en nauwkeurig volgt,
5. hij bepaalde **risico's** weet te vermijden,
6. hij een eenvoudige, degelijke **methode** volgt,
7. hij er de **benodigde tijd** aan kan en wil besteden en niet slordig is.

Het klinkt allemaal nog al gewichtig, maar we mogen niets vergeten en u zult in de uitwerking zien, dat het toch eenvoudig is en ontdekken, dat de eenvoudige methode het meest rationeel is en ook andersom.

Het principe van de koninginneteelt

Dit principe is zo eenvoudig, dat verreweg de meeste imkers dat zullen kennen. Een bijenkoningin wordt uit een bevrucht eitje met speciale voeding en in een daarvoor bestemde aparte koninginncel door de werkbijen grootgebracht. Normaal gebeurt dat alleen in de zwermtijd. Ook werkbijen ontstaan uit bevruchte eitjes, echter met een voedsel van andere samenstelling. Uit ieder bevrucht eitje zou met de speciale voeding een koningin kunnen ontstaan.

Maken we een volk moerloos, dan zullen de voedsterbijen van deze mogelijkheid gebruik maken door van in werkbijcellen aanwezige jonge larven, koninginnen te telen. De cellen worden daarvoor vergroot en naar beneden uitgebouwd en worden redcellen genoemd. Het principe van de koninginneteelt is dus: maak een volk moerloos, laat de bijen redcel koninginnen voortbrengen en gebruik deze koninginnen voor uitbreiding van het aantal volken.

Teeltvolken

De voor de koninginneteelt te gebruiken volken moeten sterke volken zijn, met veel uitlopend broed. Dan zullen er ook veel jonge voedsterbijen zijn, die veel en goed koninginneteeltvoedsel kunnen bereiden. Daarvoor moet het volk ook beschikken over voldoende grondstoffen (honing en stuifmeel). Er wordt door veel koninginnetelers aangeraden vanaf het inhangen van een teltraam tot het verzegelen van de koninginncellen te drijfvoeren met verdunde, warme honing. Als er tijdens die 5 à 6 dagen een goede voorjaarsdracht is op bloembollen, fruitbomen of paardebloemen, lijkt mij

persoonlijk het drijfvoeren niet noodzakelijk. Dikwijls wordt er nog onderscheid gemaakt tussen teelt- en kweekvolken. Het teeltvolk dient dan alleen voor het leveren van de teeltstof (raam met eitjes) en het kweekvolk moet dienen om de larven groot te brengen en de koninginncellen te verzorgen. Daar het teeltvolk tevens kweekvolk kan zijn, vind ik voor eenvoudige koninginneteelt het maken van dit onderscheid overbodig.

Dat het teeltvolk een van te voren gecontroleerd en geselecteerd volk moet zijn spreekt m.i. vanzelf. Wanneer men zelf geen goed teeltvolk bezit, kan men gebruik maken van raat met eitjes verstrekt door collega-imkers of koninginneteeltclubs.

Materiaal

Behalve over teeltvolken moet men nog beschikken over enige niet te oude met werkstermaat uitgebouwde broed- en honingkameramen, een aantal arrestkooitjes, bevruchtungskastjes, een trechter, die op de bevruchtungskastjes past en vanonder voorzien is van koninginrooster en honingsuikerdeeg. De broed- of honingkameramen moeten dienen om in het teeltvolk met eitjes te worden belegd en worden daarna als teltraam gebruikt. Arrestkooitjes, die eigenlijk beter uitlopkooitjes kunnen worden genoemd, zijn te koop bij de vereniging (afdeling Handel). De kooitjes zijn 43 x 37 x 20 mm. De ene kant heeft een plasticwand, die uitschuifbaar is, de andere kant is van gaas met een maaswijdte van 2 mm. De bovenkant bevat een ronde opening, met een middellijn van 16 mm. De opening kan worden afgesloten met een houten stop. Onderin zit nog een rond boorgat, waarin een beetje honingsuikerdeeg kan worden gestopt. De maaswijdte vind ik iets te nauw, 2,5 à 3 mm zou beter zijn. Het gebruik van een kurk inplaats van de houten stop is ook veiliger.

Bevruchtungskastjes zijn er in verschillende soorten. De Lohuiskastjes zijn goed. Daar moet echter honingsuikerdeeg in. De 3-raams kastjes met honingkameramen zijn te gebruiken met een raam met verzegelde honing of suiker. De ventilatieopeningen in de kastjes van de afdeling Handel waren tot op heden te klein. Ze moeten minstens de middellijn hebben van de Lohuiskastjes of een extra ventilatieopening achterin.

Wie honingsuikerdeeg moet gebruiken kan dit maken door pl.m. 4 delen poedersuiker te mengen met 1 deel vloeibare, iets verwarmde honing. Net zo lang kneden tot het deeg niet meer kleeft. Gebruik van droge suiker is niet goed. Droge suiker is niet voldoende opneembaar en bij kantelen van de kastjes valt de suiker uit de voederraampjes. Gebruik van suikersiroop kan alleen maar tot fiasco's leiden. De bijen en misschien ook de koningin verdrinken erin. Een trechter met koninginrooster eronder is zeer goed te gebruiken bij het vullen van de bevruchtungskastjes met bijen. De darren worden er zo uitgezeefd.

Teeltplan

Als men voor zich zelf, of samen met anderen, heeft besloten om op een bepaalde datum bevruchtungskastjes te verzenden, moeten de kastjes op die dag ook klaar zijn met jonge

koningin, werkbijen en voedsel erin. Laten we eens aannemen, dat op 1 juni de verzending zal plaats hebben. We kunnen dan het volgende teelplan opzetten:

- 12 mei: een lege, niet te oude raat midden in het broednest van de teeltkoningin hangen. Voeren!
- 15 mei: teeltvolk moerloos maken door veger. Teeltraam klaarmaken voor aanzetten van doppen.
- 23 mei: redcellen uitsnijden, die broed bevatten niet van de teeltkoningin afkomstig.
- 27 mei: alle moercellen van het teeltraam met wat bijen en suikerdeeg overbrengen in uitlopkooitjes. Deze kooitjes in een speciaal raam zetten en terughangen in het volk.
- 29 en 30 mei: de jonge moeren worden geboren.
- 31 mei: bevruchtungskastjes vullen met bijen en 1 jonge moeder er bij doen, soms in een moerkooitje met honingsuikerdeegafsluiting. Kastjes op koele, donkere plaats.
- 1 juni: verzending.

Zo'n teelplan kan men voor iedere verzenddatum maken. Ter toelichting bij dit teelplan diene het volgende. Als de teeltkoningin niet veel eitjes legt, dan moet het teeltvolk reeds vóór de begindatum van het inhangen van een leeg teeltraam worden gevoerd. Met verdunde, warme honing. Geen grote hoeveelheden voeren, maar regelmatig iedere avond en hiermee gaat men door tot de **koninginnecellen op het teeltraam** zijn verzegeld.

Voor het moerloos maken van een Carnicavolk doet men het verstandigst een veger te maken en geen vlieger, omdat men bij het maken van een vlieger kans loopt de oude koningin te verspelen.

Het klaarmaken van het teeltraam kan op verschillende manieren geschieden. Voor de gewone beginner vind ik de zogenaamde boogsnede het beste. Met een warm mes snijdt men dus zoveel van de belegde raat af, dat er een boogvormig stuk raat blijft zitten. Daarna snijdt men eveneens met een warm mes nog eens langs de onderkant van de boog, zo, dat de onderste cellen ondieper worden. Vernietig eveneens in twee van de drie cellen de eitjes of jonge larven.

Vóór het inhangen van het teeltraam worden zo veel mogelijk **open broed en ramen met eitjes uit het kweek(teelt)volk** weggenomen. De voedsterbijen zijn dan in staat de nieuwe koninginnecellen overvloedig van voedsel te voorzien.

De controle op meerdere redcellen wordt dan ook eenvoudiger. Bovendien zou men 2 teeltraamen kunnen gebruiken, maar omdat in normale jaren meestal op één teeltraam wel een 15 stuks cellen worden aangezet; is een tweede teeltraam niet direct noodzakelijk.

Klaarmaken van de bevruchtungskastjes houdt in, dat men honingsuikerdeeg moet maken. Poedersuiker kan men ook zelf maken met een goede mixer. Deze suiker is echter niet zo fijn als gemalen suiker. Om driersuikerkastjes te kunnen gebruiken met honingzolderamen, doet men verstandig reeds lang van te voren honingkamerramen met verzegelde honing of suiker hiervoor te reserveren. Men kan ook een ander volk met suiker opvoeren en de verzegelde ramen later wegnemen. Koninginnecellen worden uit het teeltvolk gesneden met een warm mes en zo ruim, dat be-

schadiging van de jonge koningin is uitgesloten.

Uitlopkooitjes beveel ik aan, omdat:

- Controle van de jonge koninginnen op lichaamsgebreken en vleugelindex, maar ook zelfs het merken van de koninginnen mogelijk is. Wil men de koninginnen in dit stadium merken en daar is wat voor te zeggen, gebruik dan verf: in 1963 rood, 1964 groen, 1965 blauw, 1966 wit, 1967 geel. Natuurlijk kan men ze ook na de bevruchting merken; is dat echter onze eigen koningin nog?
- Door het gebruik van uitlopkooitjes kan men alle geteelde jonge koninginnen in één keer verwerken.
- Er gaan geen jonge teeltkoninginnen verloren. Enkele doppen, die op de dag van het vullen der kastjes nog niet zijn uitgelopen, kunnen op andere wijze verwerkt worden op de stand. Verschillende telers brengen de doppen van het teeltraam rechtstreeks over in de bevruchtungskastjes, al of niet beveiligd door dopbeschermers. Deze wijze om verwerking der moerdoppen is niet aan te bevelen want:
 - Ze lopen niet allemaal op dezelfde dag uit, omdat we uitgaan van een teeltraam met eitjes van 1 tot 3 dagen en soms reeds met zeer jonge larven. Als de aan de bevruchtungskastjes gegeven bijen niet direct een tros vormen om de moerdop kunnen sommige nog te jonge koninginnen verkleumen en sterven.
 - Alle moerdoppen bevatten geen levenskrachtige koningin, zodat sommige kastjes reeds van de aanvang af tot mislukking gedoemd zijn. De doppen bevatten een dode of helemaal geen jonge koninklijke nimf.
 - De koninginnen, die reeds geboren zijn kunnen van te voren worden gecontroleerd.

We zouden ook nog kunnen wachten tot vele moerdoppen noodrijp zijn en dan de kastjes vullen met koninginnen, die rijp in de doppen zitten. Controle van die koninginnen is dan wel mogelijk, maar er blijven een aantal onrijpe doppen over. Het aantal koninginnen van één teelt is dus kleiner.

Voor imkers, die van experimenteren houden bestaat de mogelijkheid de moercellen te snijden en in uitlopkooitjes te doen met wat honingsuikerdeeg en dan deze kooitjes in een broedstoof zolang op temperatuur van 34,5 gr. C. houden tot de koninginnen allemaal zijn uitgelopen. Een elektrische thermostaat is daarbij noodzakelijk en het is vanzelfsprekend alleen door grotere imkers of koninginneteelclubs uit te voeren.

Risico's

We hebben als voorwaarde gesteld, dat risico's moeten worden vermeden en daarom zullen we er enige opnoemen.

- De teeltkoningin begint het teeltraam niet te beleggen op de door ons geplande dag. Zoals reeds gezegd zal vooraf drijfvoeren het leggen gunstig beïnvloeden. Ook iets vroeger beginnen met de aanvangsdatum van het teelplan en dan later de bevruchtungskastjes met jonge koninginnen wat langer in de kelder is mogelijk. Ook kunnen we met twee teeltraamen in twee verschillende kweekvolken werken, dus niet alles op één kaart zetten.

2. Een ander risico is, dat we redcellen van een andere koningin in het kweekvolk laten zitten. Als die cellen vroeger uitlopen dan die op het teeltraam is er kans, dat doppen worden weggebeten, vooral bij koud weer. De controle moet dus zeer secuur zijn.
3. Bij het uitsnijden van de cellen van het teeltraam en overbrengen van de moerdoppen in de uitloopkooitjes kunnen we er ook één of meer vergeten. Dat kan tot gevolg hebben, dat er een zwerm afkomt. Nauwkeurige controle kan dat voorkomen.
4. Wie met doppen in de bevruchtungskastjes werkt loopt het risico, dat enkele doppen niet uitkomen. Koninginnen, die niet geboren worden, kunnen niet bevrucht worden. De schuld wordt meestal aan het bevruchtungsstation gegeven. Te weinig darren, slecht weer of zo iets. De imker zoekt de schuld nooit bij zich zelf.

METHODE

Zoals u reeds hebt kunnen lezen propagieren we de boogsnedemethode met gebruik van uitloopkooitjes en het controleren van de koninginnen vóór de verzending. Een raam om de uitloopkooitjes in vast te zetten is gemakkelijk zelf te maken. De doppen moeten natuurlijk vertikaal hangen.

Voor het vullen der kastjes kan men ook zonder vultrechter werken, als men maar zorgt darrenvrije bijen in de kastjes te doen. Dit bereikt men door de bovenste bak van het volk daags van te voren af te vegen en deze op een koninginnerooster te zetten.

De kastjes kan men ook met bedwelmden bijen vullen. Die kan men met een lepel opscheppen. Bijen bedwelmen is mogelijk met koolzuurgas, ether of met salpeter. Bijen die bedwelmd worden met koolzuurgas spuwen geen honing. Bedwelmen met ether of salpeter levert natte bijen, want die spuwen de opgenomen honing wel uit. We nemen dus liever bijen van boven een rooster darrenvrij en niet bedwelmd. Per bevruchtungskastje zijn ongeveer 1000 bijen nodig. Dat is 100 gram, te veel bijen in een kastje kan warmlopen tijdens de reis veroorzaken, te weinig bijen geeft slechte verzorging van de koningin en daardoor kleiner bevruchtingspercentage. Grotere kastjes mogen gerust 1500 bijen bevatten. Zesraamskastjes zijn geen bevruchtungskastjes. Denk om goede darrenroosters niet wijder dan 5 mm te meten met een 5 mm boortje. Dit mag er nog precies doorglijden.

De benodigde tijd. Het lijkt ons toe, dat ook imkers met alleen een vrije zaterdag met het beschreven teeltplan kunnen werken. In mei en juni is echter ook des avonds nog wel in de bijen te werken. Werk secuur, dan zullen de uitslagen meestal bevredigend zijn. Goede imkers krijgen meestal ook wel goede uitkomsten.

Invoering van bevruchte koninginnen

De bevruchte koninginnen worden altijd het veiligst ingevoerd met hun eigen bijen en broed. In een uitgespaard gedeelte van een afgeveegde bovenbak (honingzolder) wordt het kleine volkje geplaatst boven een krant op een afgevlogen, moerloos volk zonder open broed. Ook kan men het moerloos gemaakte volk des avonds bedwelmen en het kleine volkje in de bovenste bak er gewoon tussen hangen na zoveel raten te hebben weggenomen als het volk-

je groot is.

Verzending van losse koninginnen kan geschieden in een uitloopkooitje met kurk, 12 tot 15 bijen en natuurlijk wat honingsuikerdeeg. Invoeren met kooitje is echter riskanter dan verenigen.

Samenvatting

1. Zorg voor sterke, vruchtbare volken door teeltkeus, controle met schriftelijke notities, goede inwintering, drijfvoeren in het voorjaar. (denk ook aan stuifmeel), tijdige vergroting van de broednestruimte en op tijd beginnen van de teelt.
2. Teelt koninginnen in het beste deel van het seizoen, dat is in mei en juni.
3. Maak als de tijd gekomen is een veger en niet een vlieger.
4. Stel van te voren een teeltplan op en houd u daaraan zoveel mogelijk in verband met de vereiste ontwikkelingstijd van een koningin: inhangen van het lege teeltraam, 16-17 dagen van ei tot koningin, nog een paar dagen voor uitlopen van de moeren, vullen van de kastjes en een rustige plaats in een droge, niet al te koele, donkere ruimte. Samen 19 à 20 dagen.
5. Gebruik de boogsnede-methode. Denk erom, dat men vertikale draden in een raampje ook met een warm mes niet kan doorsnijden.
6. Voer het volk met teeltraam vanaf het inhangen van het lege raam tot het verzegelen der moercellen met verdunde warme honing. Zorg eventueel ook voor stuifmeelraten.
7. Snijd de ongeveer rijpe moercellen af met een warm mes en doe ze in een uitloopkooitje met 12-15 bijen en een weinig honingsuikerdeeg erin. Deze arrestkooitjes worden in een leeg raam geschoven en zo hoog mogelijk in het volk gehangen. Een dwarslatje van voor- tot achterkant van het raam en een paar dunne steunlatjes opzij om uitvallen te voorkomen. De moercellen vertikaal.
8. Laat in geen geval een moer cel zitten, die vrij uit kan lopen.
9. Controleer de jonge koninginnen in ieder geval op lichaamsgebreken.
10. Vul de kastjes alleen met werkbijen. Voer de jonge moeren in met behulp van een uitloopkooitje, als de vulbijen van een ander volk zijn.
11. Laat uw darrenrooster precies 5 mm wijd zijn. Te klein kan in uw nadeel zijn, te grote wijdte is nadelig voor het bevruchtungsstation en andere liefhebbers, indien er darren zijn mee gekomen.
12. Het aantal bijen in het bevruchtungskastje niet te groot (warmlopen tijdens de reis), niet te klein (uw moer wordt misschien niet bevrucht).
13. Invoeren van jonge koninginnen geschiedt het veiligst door hen met hun bijen en broed te verenigen met een moerloos, liefst afgevlogen, volk door krantenmethode of salpetermethode.

Het bovenstaande is natuurlijk niet compleet; daartoe hebben wij geen opdracht en het is niet in het belang van de imker zelf te moeten kiezen uit een doolhof van mogelijkheden. Wie een andere weg wil bewandelen is volkomen eigen baas. We wensen alle telers veel succes.

A. H. VAN DEN BERG

Bijenteelt in Bulgarije

Van ons lid N. v. Suchtelen te Bennekom kregen wij de afdruk van bijgaande fraaie Bulgaarse postzegel, die het voor een postzegel unieke beeld geeft van een imker, werkzaam met zijn bijenkasten; het onderschrift luidt: Bijenteelt Bulgarije.

Het is geen nieuwe postzegel, hij is gelijk verschenen met een postzegel, waarop Koning Boris III, die tot 1943 regeerde, staat afgebeeld. Onze hartelijke dank voor de toezending van de foto.

In de volksrepubliek Bulgarije wordt thans van overheidswege veel aan de bijenteelt gedaan, deze ontvangt veel steun van de regering, hetgeen wel blijkt uit berichten uit La Gazette Apicole 1960/6 en La Belgique Apicole 1959/12, waaruit het volgende:

De ministerraad beschouwde de bijenteelt als een belangrijke tak van de landseconomie, niet alleen om de honingopbrengst, maar ook voor de opvoering van de landbouwproductie. De Raad verweert de minister van Landbouw en andere lichamen, dat deze de bijenteelt onderschat hadden. Genoemde minister kreeg opdracht zich intensief met de bijenteelt bezig te houden. Verenigingen van bijenhouders moeten met goedkeuring van de minister worden opgericht.

Het aantal bijenvolken moest aan het einde van 1960 500.000 stuks zijn, waarvan 400.000 in losse bouw.

De minister moet controle doen houden, dat de op te zetten volken van voldoende voedsel voorzien zijn; suiker zal tegen kostprijs worden verstrekt. In slechte jaren krijgen de imkers steun van de regering, die hun 5 kg suiker tegen $\frac{1}{3}$ van de marktprijs levert.

De minister moet 4 proefbijenstanden inrichten voor de levering van keurkoninginnen. Het tellen van voor de handel be-

stemde koninginnen mag slechts plaatsvinden met toestemming van de minister, die ook vergunning moet verlenen voor de invoer van vreemde koninginnen.

Het afslachten van bijenvolken is verboden. Vruchtbomen mogen tijdens de bloei niet bespoten worden, terwijl voor ziektebestrijding strenge maatregelen te treffen zijn.

Het vervalsen van bijenteeltprodukten wordt zwaar gestraft. De minister moet maatregelen nemen om het aantal volken te regelen in een bepaald gebied tijdens de dracht; de bijenhouders hebben gunstige tarieven om hun volken per spoor te verzenden. In de wouden zijn uitgestrekte terreinen gereserveerd voor reisstanden.

Voor het vangen van zwermen moeten voorschriften komen. De bijenhouders kunnen hun honing tegen een door de regering vastgestelde prijs aan een coöperatie verkopen. In 1959 was de oogst 3 à 4 miljoen kg; de honing is van goede kwaliteit en zeer gewaardeerd door het publiek.

Volgens een bericht in Abeilles et Fleurs 1962/11 bedroeg het aantal bijenvolken op 1-1-1962 in losse bouw 527.972 (79%) en in vaste bouw 141.661 (21%). De natuurlijke en klimatologische omstandigheden zijn gunstig voor de uitbreiding van het aantal volken en men denkt in 1970 800.000 en in 1980 een miljoen volken te hebben.

Roemeense postzegel

In 1960 verscheen in Roemenië een postzegel van 55 bani, waarop een bij is afgebeeld purende op een zonnebloem; deze plant wordt in dit land en in de Sovjetrepubliek veel verbouwd voor spijsolie.

Tevens gaven de posterijen een met deze postzegel gefrankeerde enveloppe uit, waarop aan de linkerzijde een tekening was aangebracht: een bij op fruitbloesem, fruit, raat en een flacon honing. Het opschrift hier, luidt vertaald: Veel bijen, sterke bestuiving, meer vruchten en honing. (L'Apiculteur 1961/5).

uit de jaagkieps

Bestrijding van het Heidehaantje

In de Jaagkieps van 1961/11 deelde ik u mede, dat de buurt Ede—Veldhuizen een commissie had benoemd om het heidehaantje te lijf te gaan. We hadden hiervan niets meer vernomen en dachten reeds, dat het een doodgeboren kindje zou zijn, maar gelukkig is dat niet het geval. Dit blijkt uit een bericht in de Edese Courant van 1 februari j.l.

De Gemeenteraad van Ede besloot in haar vergadering van 30 januari genoemde buurt een subsidie toe te staan van 3.000 gulden voor verbetering van de Edese heide.

De plaatselijke militaire autoriteiten hebben zich bereid verklaard, dat door Defensie een oppervlakte van 50 ha van opgaand hout zal worden gezuiverd en daarna afgebrand. Deze werkzaamheden zullen door het Staatsbosbeheer worden uitgevoerd. Daarnaast zal de Genie de heide op een aansluitend terrein verbeteren mits ook de Buurt voor een deel van de daaraan verbonden werkzaamheden zorg draagt.

Hiervoor zal de toegestane subsidie dienen.

Verder zal de gemeente tegen betaling van kosten machines en mankracht voor deze werkzaamheden beschikbaar stellen: „daar het behoud van de heide uit recreatief oogpunt bezien, voor de gemeente van groot belang geacht wordt”.

Wij, als bijenhouders kunnen de verschillende instanties dankbaar zijn voor hun werk, maar het is te hopen, dat de strenge en langdurige winter geen roet in het eten zal gooien, daar het opgaande hout uiterlijk in maart kan worden afgebrand.

Bijgeloof in China

Een Chinees had juist een moderne bijenstand ingericht en was zeer trots op zijn bijen. Hij had zijn bijen aan het einde van een akker geplaatst bij enige bomen. Toen hij eens een paar dagen afwezig was werd de op de akker staande tarwe door meeldauw aangetast en de arme boeren zagen hun gewas

verdorren. Zij stonden verplet en geloofden, dat de bijen de oorzaak ervan waren en zij verbrandden de kasten.

De Chinese dorpelingen geloven, dat een produktief bijenvolk geluk zal brengen. Daarentegen geloven zij ook, dat als er een zwerm tussen uit trekt een ongeluk, ziekte of zelfs dood, hun huis zal treffen. Het is daarom niet vreemd, dat sommige dorpelingen, weigeren bijen te houden, zelfs als men hun de volken aanbiedt. (Am. Beejournal 1963/1).

Koninklijk Voedsel voor oude mensen

Veel wordt er niet meer over K.V. geschreven, men komt de naam nog wel eens tegen, maar dan voornamelijk in advertenties in de Franse bladen; het aanbod is echter veel groter dan de vraag.

In Die Biene 1962/10 vinden wij het volgende bericht: In Boekarest is een Instituut voor ouderdomsonderzoek, dat mede namens het Ministerie van Gezondheid van de Roemeense Volksrepubliek, zijn werkzaamheden verricht. Meer dan 100 oude mensen, waarvan de jongste reeds 90 jaar is, leven daar in de beste gezondheid. Hun dieet wordt doorlopend wetenschappelijk gecontroleerd. Een hoofdrol onder de dagelijks gebruikte vitamine-rijke stoffen speelt het K.V.

Hieraan schrijft men het toe, dat van de oudste verpleegden af (de oudste is een voormalige havenwachter van 114 jaar) allen hun fris uiterlijk hebben te danken.

Zover dit bericht. Voor ongeveer 10 jaar is de toepassing van K.V. begonnen, blijft de vraag, hoe deze mensen vóór die tijd zo vitaal zijn gebleven. Dat men ook in Frankrijk, dat wij wel de bakermat van het K.V. mogen noemen, met dit wondermiddel de spot kan drijven blijkt uit bijgaande Franse tekening overgenomen uit het Deense bijenblad 1961/10.

Het onderschrift luidde: „Hallo, dokter”, de kwestie is, dat ik een tegen-middel voor „Koninklijk Voedsel” nodig heb.

Een vreemd voorval

In Gleanings 1963/1 deelt een inwoner van de Nederlandse Antillen, A. R. Abbas het volgende mede:

Hij was eens in zijn tuin met zijn bijen bezig en had een raampje met bijen in zijn hand

toen hij door zijn dochter werd geroepen.

Hij gaf antwoord door met hoge stem te roepen: joe-oe en was verbaasd te zien dat gedurende het roepen alle bijen op de raat als bevroren, doodstil bleven zitten. Hij herhaalde dit bij verschillende kasten met hetzelfde resultaat.

Als hij nu een koningin wil knippen, die vrij op de raat loopt, past hij dit middel toe; maar hij heeft dan maar één keer kans tijdens het roepen. Want als hij de koningin aanraakt, loopt zij weg, ook als hij zijn joe-oe herhaalt.

Proeven met prop-an

De redacteur van de Imkerfreund, Pastoor E. Herold heeft ook proeven genomen met prop-an. Hij schrijft hierover in het nummer van 1962/10 als volgt:

Hij is tevreden over de resultaten, maar zegt dat men zeer moet uitkijken hoe men het mengsel klaar maakt. Hij gebruikt als maat een bekertje van 10 cc, dat hij met prop-an vult en daarna overgiet in een fles, deze vult hij verder met 40 cc water. Vervolgens moet men zo lang schudden, dat de kristallen opgelost zijn, het mengsel moet dan troebel zijn, vooral moet men oppassen, dat door te lang schudden het mengsel waterhelder wordt. Dan heeft het geen uitwerking op de bijen.

Dar-Bankier

Op een vergadering in Australië sprak een entomoloog van de Universiteit van Adelaide over de moeilijkheden bij het wetenschappelijk onderzoek betreffende de paring. Volgens hem

waren vooral de darren daarvan de oorzaak want „deze werken alleen op de uren van een Bankier: van tien tot veertien uur”.

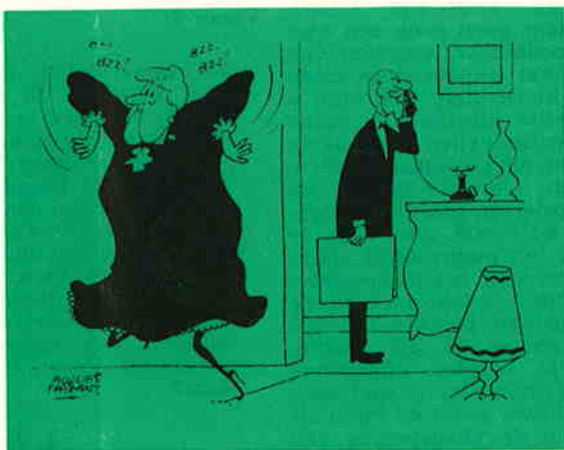
Hier werd hij door de voorzitter, overigens een bezadigd man, nijdig in de rede gevallen: „Mijnheer de spreker, ik protesteer, ik ben bankdirecteur”. Tact weerhield de spreker voort te gaan zoals hij van plan was geweest met te zeggen, dat deze vergelijking nog in het voordeel van de darren was, daar deze bij goed weer ook op zaterdag uitvlogen, maar hij bood zijn excuses aan alle bijenhoudende bankiers aan. Australasian Beekeeper 1962/8.

Kunstraat bewerkt tegen motten

Onze dames kunnen motten-vrije breiwol kopen. Men heeft nu in Amerika kunstraat bewerkt om hetzelfde doel te bereiken.

Volgens een mededeling in Gleanings 1962/11 veroorzaakt de bacil Thuringiensis de dood van de grote wasmot (Galleria mellona). In Amerika heeft men proeven genomen om, door deze bacil in kunstraat te verwerken, de wasmot te bestrijden. Daar de sporen van deze bacil hun kracht verliezen bij een temperatuur boven 140° Fahr. kan men ze niet aan het gesmolten was toevoegen, maar men doet ze in het koude water, waarin de wasplaten, vlak voordat zij door de pers gaan, worden gedompeld.

Een chemische fabriek verschaftte de Thuricide (R) voor de proefnemingen, het middel schijnt niet nadelig voor de bijen te zijn. Uit de proeven bleek, dat de larven spoedig na het uitkomen dood gaan en dus weinig schade kunnen veroor-

zaken. De proeven worden voortgezet.

Uit de Drentsche Volks-almanak 1837

Mei-Bloeimaand.

Men zuivere den omtrek van de bijenhut; men dulde geen spinnen, omdat de bijen in derzelver netten blijven hangen. Houden de bijen in deze maand plotseling met het bouwen op, dan is het vermoedelijk dat de koningin gestorven is; men late ze echter in haren toestand berusten, daar zij dadelijk eene nieuwe koningin uitbroeden, en na verloop van 14 dagen tot

heer vorige werkzaamheden terugkeeren; doen zij dit echter niet, dan zoude men daarin eene vreemde koningin plaatsen, na beproefd te hebben, of dezelve wordt aangenomen. Op het einde van deze maand moet men met de korven bekend zijn, welke tot zwermen bestemd worden, en die men door derzelver bouw kan leeren kennen. Die, welke bij het einde dezer maand slechts half gebouwd hebben kan men niet tot zwermen staan laten; men brenge aan dergelijke korven een onderstuk van 4 tot 5 duim. Een tot zwermen geneigden korven late men het niet aan voeder

ontbreken. Ontdekt men in den eenen of anderen korf bedorven broed, of andere ziekten, dan is het vooral van belang, om daartegen geschikte middelen aan te wenden, en mogt de ziekte van eenen ergeren aard zijn, dan brenge men de bijen in andere stokken over, en geve den honing van den verlaten korf ten beste; alleen bij vergiftiging der bijen waardoor dolheid ontstaat, of ook luizen de bijen kunnen kwellen, blijft er niets over, dan den geheelen korf te vernietigen.

Jékavé.

VRAGENRUBRIEK

Vraag 2:

Hoe moet ik een korfvolk in een kast overbrengen? In welke tijd kan ik dat het beste doen?

H. P. te H.

Korfvolk overbrengen in kast

Om een korfvolk in een kast over te brengen kan ik u de volgende wijze van handelen het meest aanbevelen:

U laat het korfvolk zich gewoon ontwikkelen totdat het de korf nagenoeg vol gebouwd heeft. Dit zal in uw streek waarschijnlijk in de loop van de maand mei het geval zijn. Begint het volk de darrenraat onderuit te bouwen vóórdat de korf vol is, dan niet langer wachten.

U jaagt het korfvolk uit (het behoeft niet geheel schoon uitgejaagd te worden; als u de moeder er maar uit hebt met een behoorlijk zwermpje bijen). Deze jager gooit u op een kast met broedkamer, voorzien van ramen met uitgebouwde raten of met kunstraten. Ook kunt u gedeeltelijk uitgebouwde raten en kunstraatvellen gebruiken, die om en om gehangen worden. Dan legt u op die kamer een moerrooster en plaatst de afgejaagde korf met alles wat er inzigt op het moerrooster. Aangezien de korf het moerrooster niet geheel bedekt moeten de niet afgedekte plekken tijdelijk met plankjes of dik karton bijendicht worden afgesloten. De vliegaten van de korf worden gesloten, zodat de bijen alleen door de vliegopening van

de kast in en uit kunnen. Het verdient aanbeveling de korf zoveel mogelijk te bedekken, b.v. met een jute zak of met ander materiaal, teneinde te voorkomen dat de bijen de gesloten korf herkennen en daar nog enige tijd op blijven aanvliegen. Is de korf nog niet geheel vol gebouwd, dan doet men er goed aan, hem van anderen af te snijden, zodat de raten van de korf bijna het moerrooster raken.

Na ongeveer 3 weken is de korf vrij van bijenbroed en deze kan dan afgenomen worden en uitgebroken. De bijen laat men bij de kast in lopen. Er zal dan nog wel darrenbroed in de korf voorkomen, dat verwijderd wordt en de rest kan worden gestampt en aan de bijen opgevoerd. Het kastvolk kan dan van boven worden gesloten en op de gewone wijze verder worden behandeld.

Het spreekt van zelf, dat de kast op dezelfde plaats staat als waar eerst de korf stond.

S.

Vraag 3:

De oppervlakte van mijn tuin bedraagt 20 x 10 m. Achter heb ik 5 x 4 m met rietmatten afgeschermd en daar binnen staan de bijen. Vorige week (begin maart) hebben de bijen het wasgoed van diverse burens en ook dat van onszelf bevuild. Wat is hiertegen te doen? Zijn er afdoende maatregelen om herhaling te voorkomen? Of moet ik een andere standplaats voor mijn bijen zoeken?

S. de H. te B.

Reinigingsvlucht

De reinigingsvlucht van de bijen in het voorjaar heeft voor de omgeving meestal veel onaangename gevolgen dan welke andere kennismaking bij de bijen. Er is ook vrijwel niets tegen te doen. Het beste is tegenover de burens open kaart te spelen en hen tijdig te waarschuwen. Een goed woord vindt meestal wel een goede plaats en als dit goede woord dan nog ondersteund wordt door een met tact aangeboden pot heerlijke honing, kan heel wat onheil worden bezworen. Zo'n reinigingsvlucht geeft ook nog wel eens aanleiding tot wat strubbeling met moeder de vrouw, maar zulks is wat gemakkelijker bij te leggen!

S.

Vraag 4:

Hoe is stamphoning het best te voeren? In een omgekeerd jampotje met gaatjes in de deksel? Verstoppens deze gaatjes niet spoedig door stuifmeel en wasdeeltjes?

M. N. te H.

Stamphoning voeren

De meest doelmatige wijze van het voeren van stamphoning is het plaatsen van een **ondiep** schaalpje, gevuld met een niet dikkere laag dan ongeveer drie centimeter, **onder** het bijenvolk. Dit is over het algemeen alleen mogelijk bij korfvolken. Slechts enkele soorten kasten hebben gelegenheid tot voedseltoediening van anderen en als deze speciale voedergelegenheid ontbreekt is het voederen van anderen wel mogelijk (door b.v.

onderzetting van een lege honingkamer) maar het wordt dan wel erg omslachtig, vooral als men meerdere volken op deze wijze moet helpen.

Als men kastvolken van boven af met stamphoning wil voeren zet men de voederschaal, die voor dit soort voedsel altijd ondiep moet zijn, boven op de ramen, legt er kruiselings een paar niet te dunne latjes over en dekt dan de kast met de gewone bedekking af. De bijen kunnen dan onder de bedekking het voeder bereiken omdat de latjes verhinderen dat de toegang tot de voederschaal wordt afgesloten. De bijen zullen wel wat wasdeeltjes mede naar binnen slepen, maar die vindt men op de bodemplank terug. Het in de schaal overgebleven mul moet bij elke nieuwe toediening vooraf worden verwijderd.

S.

richting is noordoost, ongeveer 1½ m voor de kast is enige beschutting tegen de wind door bessenstruiken. Helaas bleken deze week (begin maart) alle drie volken te zijn bezweken. In trosvorm zaten de bijen in de onderste bak die volledig leeggemaakt was, terwijl het voedsel in de bovenbakken (gemiddeld meer dan 10 pond zeker) vrijwel onaan-geroerd was.

Kan ik dit verzegelde voer gebruiken voor een nog aan te schaffen volk of moet ik dit vernietigen en de raten, kan ik die, nadat ik de dode bijen heb verwijderd, aan een nieuw volk geven? De dode volken waren mijns inziens eerst kortgeleden gestorven; aan de raten is absoluut niets te zien.

A. R. v. d. B. te N.

hebben in de onderste bak. Dit broednest was nog niet geheel uitgelopen toen de eerste vorst inviel. Zulks heeft de bijen verhinderd naar boven te trekken en aangezien er onderin te weinig voedsel aanwezig was zijn zij daar van honger en koude omgekomen.

Als men met 2 broedkamers overwintert moet de bak, waarin zich het broednest bevindt, boven staan of boven worden geplaatst. Als men dan het winterantsoen toedient wordt dit rondom het broednest opgeslagen en behoeft er voor verhonger of bevriezen geen vrees te bestaan, tenzij er andere ernstige tekortkomingen zijn, b.v. lekkage, storing van de winter-rust, enz.

Als er geen ziekteverschijnselen zijn en de raten niet met uitwerpselen zijn besmeurd, kunt u deze veilig weer voor een ander volk gebruiken, nadat met een veer of een zachte borstel de dode bijen zoveel mogelijk zijn verwijderd.

Zorg dat uw raten intussen behoorlijk gelucht worden, opdat zij niet verschimmelen.

Was de winter minder streng en niet zo langdurig geweest, dan zou het feit, dat het broednest aanvankelijk nog beneden zat, waarschijnlijk geen hinderlijke gevolgen gehad hebben.

S.

Dode volken

Vorige herfst winterde ik als gewoonlijk mijn volken in met een ruime voedselvoorraad op twee broedkamers. Bijzonder warm inpakken doe ik mijn bijen niet voor half maart omdat zij anders naar mijn idee te vroeg in het voorjaar hun broednest gaan uitbreiden. De vlieg-

Uit de omstandigheid, dat de verongelukte bijen in trosvorm in de onderste bak zaten, terwijl het voedsel zich boven bevond, meen ik te moeten opmaken, dat u bij de inwintering een fout hebt gemaakt.

Ik vermoed, dat uw volken in het najaar hun broednest gehad

HET HEIDEHAANTJE

In verband met een bericht van de afdeling Emmen over de gunstige resultaten van het afbranden van de heide op het Geeserveld heeft het hoofdbestuur zich opnieuw tot Staatsbosbeheer gewend met het verzoek al het mogelijke te doen om tot verbetering van de heidevelden te komen.

Wat betreft de biologie van het heidehaantje verwijzen wij naar het artikel in het Groentje van januari 1954, waarin ook de bestrijding door middel van afbranden werd behandeld. Het hoofdbestuur heeft indertijd zijn medewerking verleend aan een onderzoek van het ITBON naar de toestand van de heidevelden. In 1958 heeft het hoofdbestuur deze kwestie reeds onder de aandacht van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten gebracht. Daarbij is ook de opruiming van opslag van berken en dennen ter sprake gebracht.

Het is ons bekend dat Drs. J. Th. de Smidt dit jaar hoopt te promoveren op een proefschrift over de heide. Als dat nieuwe gezichtspunten oplevert komen wij daarop in het Groentje terug. Verder ligt het in de bedoeling om een deskundige spreker uit te nodigen, die op de algemene vergadering één en ander over de mogelijkheden van de verbetering van de toestand van de heidevelden zal vertellen.

WIN EEN CARNICA-KONINGIN

Alle leden van uw afdeling eitjes ter beschikking !

Wij stellen 5 op Schiermonnikoog bevruchte Carnica-koninginnen beschikbaar voor de 5 meest succesvolle afdelingen die op 1 juli a.s. minstens 10 leden meer hebben dan op 31 december j.l. Help uw afdelingsbestuur, dat hierover volledige inlichtingen van ons ontving. Bijenhuis, Wageningen.

AANPLANT HONING- EN STUIFMEEL-GEVENDE GEWASSEN

De Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap zal een brief zenden aan alle gemeentebesturen met een pleidooi voor de aanplant van honing- en stuifmeelgevende gewassen. De rijksbijenteeltconsulent zal daaraan een lijst van aanbevolen gewassen toevoegen. Wij hopen in de gelegenheid te zijn een afschrift aan alle afdelingen te kunnen zenden, opdat de afdelingsbesturen in een persoonlijk gesprek met degenen die zeggenschap hebben over de aanplant, gelegenheid hebben onze wensen nog eens extra te onderstrepen.

Waarom zijn zon en sneeuw tezamen voor onze bijen zo gevaarlijk?

Deze winter hebt u zelf ervaren en anders hebt u gehoord van anderen, hoeveel schade onze bijenvolken kunnen ondervinden van een door de zon beschreven sneeuwdek voor de kasten. Misschien hebt u uw bijenbibliotheek geraadpleegd om te zien, op welke wijze de grote sterfte onder de uitvliegende bijen wordt veroorzaakt en hoe u dat kunt voorkomen. Ook ons overkwam dat en we keken er onze handboeken op na. Enkele waarnemingen op de bijenstand waren echter niet in overeenstemming met wat we in deze handboeken vonden en daarom deden we enkele geïmproviseerde experimenten om wat meer over het uitvliegen van de bijen en de grote sterfte onder deze vliegbijs te weten te komen.

U weet, wat hierover in de handboeken staat vermeld: door het licht van de zon, dat zo sterk door de sneeuw wordt weerkaatst, worden de bijen naar buiten gelokt voor een reinigingsvlucht. Wanneer ze daar neerstrijken op de sneeuw koelen ze zo sterk af, dat ze niet meer terug kunnen vliegen en van de kou omkomen.

We kunnen nu twee vragen stellen: ten eerste, waarom vliegen de bijen uit, terwijl de temperatuur toch meestal nog beneden het vriespunt is, en ten tweede, waarom keren zoveel niet terug.

Onze bijenstand, waar we de proeven deden, bevindt zich aan de rand van een weiland. De vliegspleten van de kasten zijn op het zuiden gericht. Voor de kasten was dus een groot veld sneeuw, waarboven 's middags de zon stond. Op deze stand stonden 7 dubbelwandige Simplexkasten en een (enkelwandige) spaarkast.

In de eerste proef probeerden we het invallende licht van vier kasten weg te nemen door 's morgens de vliegplanken op te klappen. We namen daarvoor drie Simplexkasten en de spaarkast. De andere Simplexkasten bleven open om er enkele andere proeven mee te doen. Omstreeks half twaalf vlogen de eerste bijen uit deze kasten weg en het vliegen duurde tot ongeveer vier uur. Intussen werden de opgesloten volken rumoerig. De spaarkast begon daarmee

het eerst, om half een; de Simplexkasten bleven rustig tot ongeveer drie uur. Toen om vijf uur de zon bijna verdwenen was en we al een uur lang geen vliegende bijen meer hadden gezien, openden we de gesloten kasten. De bijen bruisen er uit en velen vlogen, ondanks het verminderde licht, toch nog uit. Het leek er dus heel sterk op, dat deze kasten warm gelopen waren.

De volgende morgen, toen alle kasten open waren, zagen we, dat de eerste uitvliegende bijen uit de spaarkast kwamen. Ook op latere dagen constateerden we dat. De Simplexkasten kwamen meestal een half tot een heel uur later tot activiteit. We kregen de indruk, dat verwarming van de kasten door de zon (de buitenkant van de kasten was wel ruim 40° C.) een belangrijke factor is. De wintertros in de enkelwandige kast zou eerder worden verstoord dan die in de beter geïsoleerde dubbelwandige.

Om dit te controleren werden vier kasten, waaronder de spaarkast, geheel bekleed met wit papier om de warmtestraling te reflecteren. De vliegopening van alle kasten bleef open. Vanuit de niet beklede kasten werd weer vanaf half twaalf gevlogen, bij de spaarkast begon dit om half twee en bij de drie beklede Simplexkasten om half drie. De beklede kasten bleken intussen toch warm geworden te zijn.

Als laatste experiment over de oorzaak van uitvliegen zetten we tegen vier kasten een grote spaanderplaat op twee stapels tegels, zodanig dat de zon de vliegplank en de vliegspleet normaal kon beschijnen, maar de kasten verder geheel beschaduwde waren. De andere vier kasten bleven in de zon staan. Uit de kasten achter de spaanderplaat kwam die middag geen enkele bij te voorschijn, terwijl uit de niet afgedekte kasten ruimschoots bijen vertrokken.

Uit deze proeven trekken wij de conclusie dat de warmtestraling van de zon de primaire factor is, die de bijen activeert. Dwars door de wand dringt deze warmte tot de wintertros door, die daardoor losser wordt. Pas als de bijen uit de tros bij

de vliegspleet zijn aangeland kunnen andere factoren, zoals licht, invloed hebben. Gereflecteerd licht van de sneeuw heeft overigens maar een zeer klein aandeel in de totale hoeveelheid licht op de vliegplank, omdat de vliegplanken over het algemeen op ongeveer dezelfde hoogte staan als de sneeuwlaag. Het grote sneeuwveld neemt daardoor maar een heel smal reepje van het gezichtsveld in beslag.

Heeft licht dan geen enkele invloed op het uitvliegen? In het Engelse blad *Bee Craft* heeft R. L. Venables een extra bodemplank beschreven, die als lichtsluis werkt. Volgens zijn zeggen zou daarmee het uitvliegen bij lage temperaturen, zoals dat in onze winter het geval was, worden voorkomen. Helaas hebben we daarover geen nadere proeven kunnen doen. In elk geval kan licht niet de hoofdoorzaak zijn van het uitvliegen, maar misschien speelt het als secundaire factor een rol wanneer de kasten eenmaal verwarmd zijn.

Hoe komt het nu, dat zoveel van de uitvliegende bijen niet terugkeren? Ook dit blijkt anders te zijn dan we tot dusver hebben gedacht. Om hun evenwicht te bewaren gebruiken de bijen, zoals zoveel dieren, naast hun evenwichtszintuigen ook hun ogen, waarmee ze de lichtverdeling rondom hen heen waarnemen. Waarschijnlijk spelen tijdens het vliegen de ogen een doorslaggevende rol, terwijl tijdens het lopen de evenwichtszintuigen de houding bepalen. Normaal vliegen ze met hun rug naar de heldere hemel toegekeerd. Doordat echter de sneeuw zoveel licht van de zon weerkaatst, wordt de lichtverdeling volkomen anders dan normaal. Bij metingen bleek, dat het teruggekaatste licht van beneden wel tweemaal zo sterk kan zijn dan het licht afkomstig van de blauwe hemel daarboven. De bijen raken daardoor in de war: we zien ze dan ook een wankelende vlucht maken, ze zwabberen door de lucht. Op een gegeven ogenblik wint dan de lichtverdeling het van de evenwichtszintuigen en de dieren draaien zich op de rug, waardoor ze naar beneden storten. Eenmaal op de sneeuw liggend draaien ze zich, geleid door hun evenwichtsorganen, weer om tot ze normaal op de poten staan. Indien ze kans zien nog eens op te vliegen, storten ze vrijwel direct daarna weer

ruggelings in de sneeuw. Daar komen ze tenslotte van de kou om.

We hebben nu een grote plaat hardboard (3 x 1,20 m.) op de sneeuw gelegd om de reflectie van de sneeuw weg te nemen. Vrijwel geen enkele bij bleek behoefte te hebben om neer te strijken. Ook bleek, dat de vlucht van de bijen boven deze boardplaat normaal was, maar enkele meters voorbij de plaat werd de vlucht weer onstabiel en vele bijen storten ruggelings in de sneeuw.

Wat kunnen we nu tegen deze nodeloze verliezen doen? De in de handboeken aangegeven methoden, zoals het wegruimen van de sneeuw voor de kasten,

het afdekken van de sneeuw met stro en dergelijke hebben tot gevolg dat de reflectie van onderen verdwenen is en de bijen hun normale evenwicht kunnen bewaren. Maar dan ook alleen op die plaatsen, waar deze maatregelen genomen zijn. Vliegen ze verder, dan zullen ze opnieuw in de val kunnen lopen. Dat valt dan minder gauw op omdat de bijen veel meer verspreid neergevallen zijn. Het lijkt ons daarom beter de oorzaak weg te nemen en het uitvliegen onder deze ongunstige omstandigheden tegen te gaan. Daarvoor zouden we een zodanige warmte-isolatie voor of om de kasten aan kunnen brengen, dat de wintertros

niet meer door de zonnestraling wordt verstoord. In dit verband is het misschien mogelijk de ervaringen te vernemen van hen, die hun bijen ondergebracht hebben in een gesloten bijenhuis, waar de invloed van de warmtestralen niet zo gauw merkbaar zal zijn, of van hen die de kasten op een beschaduwde plaats hebben opgesteld. Graag zouden we dergelijke berichten ontvangen.

H. H. W. VELTHUIS
F. J. VERHEIJEN

Laboratorium voor
Vergelijkende Fysiologie
Jan van Galenstraat 17
Utrecht.

KRAINER KRAAM

KONINGINNETEELTCLUBS VERGADERDEN

Op 23 maart vergaderden de koninginneteeltclubs te Utrecht. Bij de bespreking van het gezamenlijke teelt- en reisplan werd besloten dat de clubs onderling contact zullen houden om overbelasting van het bevruchtungsstation te voorkomen.

De S.K.C. kwam met een zeer overzichtelijke keuringskaart die bovendien het grote voordeel heeft dat men visueel de vleugel-

index en viltbandindex alsmede de huidkleur van het gekeurde volk kan beoordelen en met de gegevens betreffende andere volken kan vergelijken. Bij de keuring van darreroosters bleek weer duidelijk dat er op dat gebied nog wel iets te verbeteren valt. Sommige waren te wijd en dat betekent dat het volkje op Schiermonnikoog niet geaccepteerd wordt. Andere waren te nauw. Die worden op het eiland wel geaccepteerd, maar de teler loopt het risico dat een forse moeder er niet door kan. Wij raden alle telers nogmaals met klem aan de roosters voor de verzending te controleren met een 5 mm ijzerboortje, dat er wel door mag gaan, maar het mag er **niet ruim** doorgaan zodat men het hoort aantikken.

Medegedeeld werd nog dat bevruchtungskastjes het beste en goedkoopste als IJLGOED per spoor kunnen worden verzonden. Expresgoed is wel duurder maar niet vlugger. De volken op Schiermonnikoog verkeerden dit voorjaar in blakende welstand en ze waren ziektevrij; ze hadden zelfs geen Nosema.

In verband met de late ontwikkeling van de volken worden op het eiland geen bevruchtungskastjes verwacht voor 1 juni. Telers die reeds in de tweede helft van mei volkjes willen zenden wordt aangeraden even bij het Bijenhuis te informeren of er dan al voldoende darren verwacht kunnen worden; nu is dat nog niet met zekerheid te zeggen.

De herfstvergadering van de clubs zal in Twente worden gehouden.

BIJENVERBOD SCHIERMONNIKOOG

Op het eiland Schiermonnikoog is thans een bijenverbod van kracht. Alleen volkjes, geadresseerd aan de heer Kruyer en bestemd voor ons bevruchtungsstation, worden op het eiland toegelaten.

Enige leden hebben samen met de heer Kruyer ons nieuwe terrein met prikkeldraad afgerasterd. Hulde!

De vijf darrevolken hadden op 11 april de eerste darrecellen al belegd. Ze hebben op die datum ramen met voorbouw gekregen voor het produceren van veel darren. Op die datum zijn ook de honingkamers, die gedurende de winter onder de volken stonden, boven geplaatst. Het ziekte-onderzoek wees uit dat de volken zelfs geen Nosema hadden.

VERZENDING BEVRUCHTINGSKASTJES

Met verwijzing naar het reglement van het bevruchtungsstation op Schiermonnikoog (maartnr) vestigen wij er nogmaals de aandacht op, dat de verzending dient te geschieden **via Groningen, en bij voorkeur op vrijdag**. Zet uw teeltplan dus zo op, dat de volkjes op vrijdag vóór 12 uur bij schipper Boersma, ligplaats Oosterhamrikkade te Groningen kunnen zijn. Verzending op dinsdag en

verzending via Oostmahorn blijft voor uitzonderingsgevallen wel toegestaan, maar moet tot het uiterste beperkt worden.

Alles op het gebied der BIJENTEELT kunnen wij u leveren voor de laagste prijzen. Onze uitvoerige prijslijst staat vermeld in het maart no. van het maandblad. Hierin komen nog een paar prijswijzingen nl. Beroker, blaasbalg met schutmantel f 7,—; Allay's Trap (zwermvanger) f 5,25. Onze uitvoerige prijscourant wordt gaarne op aanvraag toegezonden.

BIJENSTAND

H. T. VAN DAM & Zn.
JUBBEGA (Fr.) TEL. 0 5165 - 382

Het vervliegen van bijen

In het New Zealand Journal of Agriculture, nov. 1962 trof ik een aardig stukje aan over het verminderen van het vervliegen van bijen. Het leek me ook voor ons belangrijk genoeg om er een uittreksel van te maken.

Onder vervliegen van bijen, na een oriëntatievlucht of tijdens dracht, verstaan we het binnenvliegen van een andere kast dan waaruit oorspronkelijk weggevlogen werd. In het Engels heet dit blijkbaar „drifting”.

Volgens Von Frisch is het terugvliegen naar de oude kast niet zozeer een kwestie van instinct als wel van geheugen. Een jonge bij gaat dan ook eerst oriëntatievluchten maken om de plaats van de kast in zich op te nemen.

Bij grote stallen schijnt vervliegen nog wel eens voor te komen. Hierdoor kan het gebeuren, dat volken te veel aanvliegers krijgen waardoor zwermneiging kan ontstaan, andere volken kunnen zoveel verliezen, dat er te weinig nectar naar binnen gebracht wordt.

Zieke vervliegende bijen kunnen gezonde volken besmetten en een moertje, dat na de paringsvlucht een verkeerde kast in komt is ten dode opgeschreven. Om maar enkele nadelen van dit vervliegen te noemen.

Er zijn natuurlijk redenen voor dit vervliegen. In het algemeen komen de bijen volgens een bepaalde route naar huis terug. Staat het volk volkomen open, dan komen ze uit de richting van de drachtplant. Anders nemen ze een weg om óf over bepaalde obstakels heen.

De tendens bestaat, dat vervlogen wordt naar de eerste kast welke op de aanvliegroute ligt. Dat is wel te begrijpen. Door sterke wind, die bij overigens mooi weer kan opsteken in de namiddag, heeft een vervliegen met de wind mee plaats. Dan schijnen vooral jonge bijen nog al eens te vervliegen als ze pas haalbij zijn geworden en de stand nog niet goed in het geheugen hebben geprent. Staan de kasten in één rij dan verliezen de middelste kasten de meeste bijen. Als de kasten in een gelijkmatig patroon staan heeft vervliegen het meest plaats naar de gelijk geplaatste kast.

Von Frisch vond reeds, dat de herkenbaarheid van de kast van groot belang is en raadt aan geschikte individuele kleuren voor de kast te nemen zoals zwart, geel, wit en blauw. (Let op: het in ons land gebruikte groen is blijkbaar niet zo'n geschikte kleur!).

Van het allergrootste belang is echter de plaatsing van de kasten. Dat blijkt wel uit de in Nieuw Zeeland genomen proeven. Hiervoor werden twee groepen bijenkasten genomen. De eerste groep, 10 kasten, werd in een grote cirkel gezet met het vliegkat naar het centrum. De tweede groep, 9 kasten, werd in twee rijen in verstek voor elkaar gezet, alle met de vliegopening naar dezelfde kant.

In iedere kast werden maar liefst 1000 bijen gemerkt met voor elke kast een eigen kleur. Ruim een week later werden de volken weer nagekeken. Bij de kasten van de cirkelgroep werden van de 10.000 gemerkte bijen er 4317 teruggevonden. Hiervan bevonden zich er 36 in een verkeerde kast. In de kasten van de rijgroep werden er van de 9000 gemerkte bijen 3946 terug gevonden. Maar nu zaten er wel 210 in een verkeerde kast! Wel zeer sprekende cijfers. Bij de kas-

ten van de cirkelgroep had het vervliegen slechts plaats naar de naast gelegen kast. Bij de kasten in de rijgroep was vervlogen naar alle kasten maar vooral naar de kast in de aanvliegrichting.

Opgemerkt werd nog, dat het aanvliegen bij de cirkelgroep hoog plaatsvond en uit alle richtingen tot in de cirkel en vandaar uit de kast werd opgezocht. Bij de rijgroep werd laag aangevlogen en uit één richting. Vermeld werd nog hoe een sterk volk gesplitst werd in 8 moerloze volkjes, geplaatst om de oude stand. De volgende dag werden onbevuchte moertjes gegeven. Vervliegen tussen de volkjes had niet plaats en ook de moertjes kwamen na de bruidsvlucht in de goede kast terecht.

Tot zover het artikel.

Er zijn in Nederland zeker wel imkers die hun kasten als het uitkomt in een cirkel zetten. In Het Grote Bijenboek wordt min of meer zoiets genoemd. Met de hier genoemde cijfers voor ogen lijkt het mij toch wel gewenst, dat we er nog meer op letten. Op de heide en bij het koolzaad ziet men soms lange rijen kasten staan, soms wel dubbele rijen. Vooral dit laatste zou dus af te raden zijn. (Tenzij iemand het juist met opzet gedaan heeft).

Voor al echter voor de koninginnetelt is de plaatsing van de kastjes uitermate belangrijk om vervliegen van de moertjes te voorkomen. De kleur kan hierbij ook een belangrijk hulpmiddel zijn. Wie zoekt eens uit of jonge koninginnen nog een voorkeur hebben voor een bepaalde kleur?

N. VAN SUCHTELEN.

BOEKBESPREKING

Die Zuchtauslese bei der Biene. Anleitungen zur Kör- und Belegstellenpraxis von Doz. Dr. Friedrich Ruttner. Verleger: N.O. Imkerschule, Wr. Neustadt, Walthergasse 6. Prijs S 45,— inclusief porto.

Voor velen is alleen al de naam van de schrijver van dit 80 bladzijden tellende boekje voldoende waarborg voor de gedegenheid van de inhoud. In het eerste deel bespreekt de schrijver de waardering van de bijenvolken op prestatie en economisch belangrijke eigenschappen. Het tweede deel handelt over de bevruchtungsstations. Het derde deel gaat over de rassen en stammen der Oostenrijkse bijen en over de wijze waarop wij de Carnica van de Mellifica kunnen onderscheiden. Dan volgt een uitstekende beschouwing over de beoordeling van werkbijen en darren. Achtereenvolgens behandelt de schrijver het nemen van monsters, de voor de keuring nodige instrumenten, de raskenmerken en de beoordeling van de verkregen gegevens. Afzonderlijke beschouwingen zijn gewijd aan het nauwkeurig vaststellen van de vleugelindeks en de lengte van de tong. Het boek bevat vele tekeningen en tabellen. Zeer nuttig lijkt ons de in groot formaat afgebeelde meetschaal voor de vleugelindeks. Het boek bevat verder een handige „klassen-indeling” van de gevonden indexcijfers. Aan de hand van een (als voorbeeld gegeven) tabelletje kan men zelfs zonder rekenwerk de indexklasse vaststellen, waarin een bij valt. Voor koninginnetelers die Duits lezen warm aanbevolen.

G.

UIT DE AFDELINGEN

AFD. APELDOORN

Laatste vergadering winterseizoen 62/63. Ons bestuur weet de vergaderingen steeds zo aantrekkelijk te maken dat de opkomst, weer of geen weer, bijzonder groot te noemen is. Ook nu weer kon onze voorzitter, de heer C. W. F. Jansoni, een zestigtal leden en vele dames welkom heten, alsmede de pers en spreker van deze avond de heer A. Stein, hoofdassistent 1e klasse van de Rijkstunbouwvoorzorgsdienst te Apeldoorn. In zijn openingswoord moest de voorzitter alarmerende berichten laten horen over de catastrofale gevolgen van de afgelopen winter. Het blijkt dat nu de reinigingsvluchten hebben plaats gehad, vele volken totaal uitgestorven zijn en nog betrekkelijk goed door de winter gekomen volken vele dode bijen hebben afgestoten. Er zijn gevallen geconstateerd, waarbij 50—60 procent der volken verloren zijn gegaan. Toch, aldus ging de voorzitter verder, moeten we de moed niet verliezen en onversaagd verder gaan. Gezien de toegewijdeheid onzer leden kan met onderlinge hulp weer veel goed gemaakt worden. Naar aanleiding van een ingediend rapport door een daartoe benoemde commissie werd na bespreking van enkele mogelijkheden aanbevolen in het park Malkenschoten een observatiekast te plaatsen om zodoende meer bekendheid te geven en belangstelling te wekken voor de imkerij.

Tot afgevaardigde voor de algemene vergadering werd de heer Hietkamp benoemd met als reserve de heer Bolsenbroek. Voor het volgen van een vervolgcursus a.s. winter hebben zich weer enkele kandidaten opgegeven. Opgave kan alsnog plaats hebben bij de secretaris.

Voor bezoek aan de imkersdag hebben zich reeds vele leden opgegeven. Voor de pauze hield de heer Stein het eerste gedeelte van zijn lezing, nl. „Drachtplanten in particuliere tuinen“. Aan de hand van fraaie dia's gaf de heer Stein een toelichting over het nut van vele planten, die in onze tuinen van groot gewicht zijn als leveranciers van stuifmeel en nectar, we noemen o.a. Crocus, Sneeuwkllokjes, Eranthus (winterakoniet), Arabis (scheefkelk), Alysium, Aubrietia, Calendula (goudbloem), Lavandula (Lavendel), etc.

Wij zullen aan onze leden een meer uitgebreide opgave van deze planten doen toekomen. Na de pauze vertoonde de heer Stein de film met geluidsband „Taal der bloemen“ waarvan door de aanwezigen volop werd genoten. Besloten werd met een gezellige K.L.M.-vakantiefilm.

Hx.

KRING GRAAFSCHAP-LIEMERS

VERGADERING 16 FEBRUARI

Het Hoofdbestuur lid G. J. A. Meijer brengt verslag uit van de excursie op 16 augustus, met 50 imkers, naar het bijeninstituut te Munster. De heer Van Arragon demonstreert een van dat instituut meegebracht koninginneteltkastje. Dit jaar gaat de excursie naar Ambrosiushoeve.

De voorzitter geeft een toelichting op de eenmalige suikerlevering, die op de algemene vergadering ter sprake zal komen. In aansluiting hierop volgt een interessante bespreking van de wenselijkheid en de mogelijkheid om te komen tot fusie van alle imkersorganisaties. Gedacht wordt zelfs aan een geheel nieuwe organisatie, die met schone lei kan beginnen. Getracht zal worden om te komen tot het houden van lezingen of bijeenkomsten op enige centraal gelegen plaatsen.

Vervolgens houdt de voorzitter een korte inleiding over het winnen van raathoning. Ten slotte komt het voeren van droge suiker nog ter sprake.

AFD. KAMPEN

JAARVERGADERING 25 MAART

Het ledental is gelijkgebleven. Het jaar 1962 is ook hier een slecht honingjaar geweest. De opbrengst van het koolzaad was matig, klaver en heide waren slecht. De aftredende bestuursleden J. Westera en W. Flier werden herkozen. De heer E. A. van Trigt vertoonde een film over de Aalster bedrijfsmethode, die goed in de smaak viel.

W. SLOT, secretaris.

Met diep leedwezen geven wij kennis van het overlijden van onze zeer geachte voorzitter, de heer

J. BEELEN

in de ouderdom van 59 jaar.

Hij was iemand die de imkerij werkelijk lief had en met volle toewijding heeft hij dan ook de belangen van onze afdeling gediend. Als vriend en als voorzitter zullen wij hem steeds dankbaar blijven gedenken.

Bestuur en leden van afd. Kampen e.o.

†

Hiermede geven wij bericht dat onze voorzitter, de heer

H. B. J. MOM

op 28 maart is overleden, voorzitter van de Heilige Sacramenten der stervenden.

Vanaf de oprichting in 1946 is de heer Mom voorzitter geweest van onze afdeling. Altijd was hij vol activiteiten. Hij was een vraagbaak voor velen en stond altijd klaar om met raad en daad te helpen. Vele malen heeft hij de afdeling op de algemene vergadering vertegenwoordigd. Ondanks zijn hoge leeftijd ging hij altijd nog mee als de bijen naar koolzaad of heide reisden. Het was z'n lust en leven om met de bijen te werken of om er over te praten. Wij zullen hem niet vergeten. Hij ruste in vrede.

HET BESTUUR

afd. Eibergen.

HARDENBERG

De afdeling Hardenberg deelt hierbij mede, dat haar na kortstondige ziekte is overleden haar trouw en bijzonder actief lid, de heer

A. IEMHOFF

Gezang 222

In de zeer vele jaren dat de heer Iemhoff lid van de afdeling is geweest ontbrak hij nimmer op een vergadering. Zijn nooit falende liefde voor de bijen was spreekwoordelijk. De afdeling verliest in hem een trouw lid en goed imker. De herinnering aan hem zal blijven voortleven.

G. E. SIERINK, secr.

AFD. EINDHOVEN

VERGADERING 20 MAART

Inplaats van de heer Barel, die wegens drukke werkzaamheden zijn functie moest neerleggen, werd als voorzitter gekozen de heer v. d. Looij. De heer Tavenier volgt de heer Van Looij op als penningmeester. Besproken werd het vormen van een imkerskring Eindhoven. Er zal een depot worden gevormd en er werd besloten tot het vormen van een koninginneteltclub. Bij diverse scholen zullen voor de tijd van 14 dagen demonstratiekastjes worden geplaatst waarbij een van onze imkers uitleg zal geven, zulks voor de propaganda. Wat betreft het bijenpark zal contact worden opgenomen met Ambrosius.

Om in de zomermaanden de onderlinge hand strak te houden zullen excursies worden gehouden.

A. B.

AFD. BEETSTERZWAAG

Op de vergadering van 19 maart werd het reizen naar de Flevo-polder besproken, waarvoor wel belangstelling bestaat nu de volken hier goed door de winter gekomen zijn. De bijenstand, die tot nu toe in Beetsterzwaag stond zal verplaatst worden naar de fruittuin van de heer Nicolai onder de rook van Drachten. Het oude terrein is bestemd voor woningbouw. De heer C. Stapensea van Leeuwarden hield een zeer interessante lezing over zijn Krainer-stand toegelicht met zeer instructieve dia's. Besloten werd nog de oude heer M. de Haan te Beetsterzwaag, sedert jaren de verzorger van de lesbijenstand aldaar, een passend aandenken te verzenden.

D. JOUSTRA, secretaris.

AFD. LEEUWARDEN

Verslag vergadering 14-3-'63

Ondanks het slechte weer was de belangstelling voor deze vergadering goed te noemen.

1. Er bleek belangstelling te zijn voor het bezoek aan de Ambrosiushoeve te Tilburg, echter niet zo veel dat er een bus voor kan rijden. Er zal dan ook geprobeerd worden op de Kringvergadering nog meer imkers voor dit bezoek warm te krijgen.
2. Plaatsing op het Bijenpark „Het Rotje“ van bijenvolken der leden werd besproken en er zullen door leden 10 stuks worden geplaatst en ongeveer 10 stuks die bij het park horen.
3. Er werd besloten een foldertje samen te stellen over het kweken van Carnica-moeren.
4. Door de secretaris werden dia's vertoond over bloemen en bijen van heel Europa.
5. Op de vergadering van mei zullen de plaatsen bij koolzaad en klaver(zaad) worden verdeeld.
6. Ook werd er door enige fruitkwekers om volken gevraagd maar de animo hiervoor was niet groot vanwege bepaalde gevaren er aan verbonden.

C. STAPENSEA, secretaris.

RAPPORT COMMISSIE NAZIEN BOEKEN 1962

Ondergetekenden, R. Hoving te Drachten en Dr. R. Zijlstra te Beilen, hebben op 17 april 1963 ten kantore van de vereniging de boeken gecontroleerd van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland. Zij hebben zich diverse posten laten toelichten door de heren Van Mourik, Groenvelde en Seun-ninga. Zij hebben de boekhouding in goede orde bevonden en geen redenen ontdekt voor bijzondere opmerkingen.

Wageningen, 17 april 1963.

(w.g.) R. HOVING
(w.g.) R. ZIJLSTRA

KUNSTRAAT en hoe het te gebruiken

Kunstraat van de allerbeste kwaliteit, broed- of honingkamerformaat, naar keuze, per kg f 6,75

Voor uw zuivere was betalen wij f 4,—; voor uw ruwe raat f 1,— per kg. Verwerken van zuivere was tot kunstraat f 2,— per kg.

In onze nieuwe prijscourant vindt u het beste voor de laagste prijs. Laat elk volk een paar kunstraten uitbouwen en kijk eens, hoe gretig de koningin die met eitjes belegt! Neem in mei een paar ramen met veel stuifmeel uit de kast en geef er ramen met kunstraat voor terug. In de plaats van het stuifmeel krijgt u broed en... meibijen worden haalsters voor de zomerdracht!

Hang **nimmer** kunstraat in een volk dat zwermneiging heeft. Hang **nimmer** kunstraat in een volk als er niets te halen is. Zo'n volk is niet in de stemming om de kunstraat mooi uit te bouwen. Wilt u in drachtloze tijden toch kunstraat laten uitbouwen, dan moet u voeren. Geef **nimmer** kunstraat aan een klein volkje, de bijen bouwen het alleen maar uit zover ze het kunnen bezetten.

Maar als u in de onderbak tijdens de voorjaarsdracht een sterk volk hebt, geef dan in de bovenbak wat kunstraat. Dit wordt prachtig en „van lat tot lat” uitgebouwd. Onze nieuwe kunstraatwalsen geven een mooie, diepe celindruk, wij verwerken alleen brandzuivere geurige bijenwas en... wij proberen niet u een velletje per kg méér te leveren ten koste van de kwaliteit.

Goede
dingen

BIJENHUIS WAGENINGEN

TELEFOON 0 8370 - 2863

GIRO 823276

SPEURBIJTJES

- TE KOOP: Klaverhoning f 2,20, Lindehoning f 2,35, Koolzaad, klaverhoning gemengd f 2,10 per kg. Bij afname van 25 kg. Bijenpark BRULLEMAN, Breukelen, Tel. 03462-303, giro 377905.
- TE KOOP: zuivere Bijenwas, prachtig goudgeel van kleur. Bijenpark BRULLEMAN, Breukelen, Tel. 03462-303.
- TE KOOP AANGEBODEN: Kaukasische koninginnen, zacht-aardig en zwermtraag, raszuiver bevrucht op Ameland, f 30,—. Carnica-koninginnen, bevrucht op Schiermonnikoog, f 20,—. Koninginnen bevrucht op eigen bevruchtungsstation (niet geschikt voor verdere teelt) f 12,50. Levering niet mogelijk voor eind mei. P. J. ROMEYN, Const. Huygenslaan 18, Zeist, Tel. 16501.
- GEVRAAGD: Carnica-volk zonder kast. Verzendkistje voor 8 raten beschikbaar. Brieven met opgaaf toestand volk en prijs aan S. FICK, Gasthuisstraat 12, Oosterhout (N.-Br.).
- TE KOOP AANGEBODEN: Bijenvolken op 10 en 6 ramen. Lege bijenkasten f 7,50. Zesraamskastjes f 5,—. Honingslinger f 55,—. Klaver-, linde- en boekweithoning f 2,— per kg. Bijenstand De Bijenkorf, Baarn, Tel. 02954-4266.
- TE KOOP GEVRAAGD: Bijenvolken in korven en kasten, alsmede alle bijenteeltbenodigdheden. Bijenstand De Bijenkorf, Baarn, Tel. 02954-4266.
- TE KOOP: Bijenkast, best bevolkt. Vijf lege kasten, nieuwe simplex. Slinger en materiaal. Kerkstraat 17, Opeinde (Sm.) Fr.
- TE KOOP: 20 zeer goede ledige simplexkasten, een partij raampjes, broed- en honingkamer. Te bevragen bij J. VEEN, Brouwerijstraat 46, Uithuizen (Gron.).
- Verzamelaar van Bijenliteratuur, vraagt naar Bijenboeken en oude Maandschriften. Ook in de Franse, Duitse, Engelse Taal zijn welkom. Zoekt speciaal voor het Maandschrift voor Bijenteelt: Jaargang 1898 en 1899; en 1902 en 1903; en 1922. Van St. Ambrosius eerste jaargang en nummer 6-10-1924. Van de Praktische Imker, de eerste Zes Jaargangen en jaargang 1916, 1917, 1918, 1919. Genegen ook te ruilen. Br. Vincentius, Gabriël Kollege, Mook.
- TE KOOP: 1 vierraamslinger, 4 spaarkasten, 10 simplexkasten, 1 ratenpers, 2 Trio kweekkasten. Borneolaan 25, Ede (Gld.).
- Simplexbijenkasten, dubbel- en enkelwandig, 20 stuks, bij elkaar voor f 5,— per stuk afgehaald. D. W. KOSKAMP, Bijenpark De Korenbloem, Barlo 115, Aalten (Gld.).
- Gratis jaargangen Groentje 1938, 1951, 1953, 1954, 1957 en 1959 compleet en verder nog enkele jaargangen niet compleet. J. Wiersema, Burchtweg 13, Haren (Gron.).

De afdeling Soest vraagt prijsopgave van 25 zwermen. Leeg materiaal wordt na overeenkomst toegezonden. Brieven met opgave Secr. JOH. BUITENDIJK, Oranjelaan 26, Soestdijk.

TE KOOP GEVRAAGD een 6-raams observatiekast. Brieven aan G. HIETKAMP, Zutfensestraat 2, Apeldoorn.

TE KOOP: prima 3-raams slinger en een zo goed als nieuwe jaagkieps; tegen elk aannemelijk bod. D. Swierstra, Grytmanswei 10, Akkrum.

W. v. 't LAND - Koopt à contant - Tegen de hoogste prijzen: ruwe was en ruwe honing, tevens verkrijgbaar alle imkers-artikelen. Honingzemerij, Tel. 2607, Barneveld.

De Koninginnetelcommissie gaat dit jaar op Schiermonnikoog van het beste daar gestationeerde Carnica-darrevolk een beperkt aantal jonge koninginnen telen, die natuurlijk op het eiland bevrucht zullen worden. Prijs f 20,—. U krijgt er een handleiding voor het invoeren bij. Bestellingen worden in volgorde van binnenkomst uitgevoerd. De opbrengst wordt gebruikt voor het in orde brengen van ons nieuwe bevruchtungsstation. Opgave aan BIJENHUIS, Wageningen.

TE KOOP: enkele bijenvolken zonder kasten, 1e nateelt, Carnica-stam Nijhuis. D. J. MAATMAN, Kottenseweg 25, Winterswijk.

Wegens uitbreidingsplan moet ik mijn bijenstand ruimen, bestaande uit bijenstal voor 100 kastvolken, 150 beste lege kasten, nog 20 volken, 2 honingslingers, waspers, alle soorten verpakking. R. v. d. HURK, Hoog-Geldrop 56, Geldrop.

TE KOOP: prima bijenvolken op zesramen, in Simplexkasten en Korven. Alles onder volle garantie. Bijenpark BRULLEMAN, Breukelen, Tel. 03462-303, giro 377905. Adres van ouds bekend.

TE KOOP: gebruikte Simplexkasten, enkel en dubbelwandig, Originele Spaarkasten; V.S. kasten; alles compleet met ramen en rooster. Uitgeb. ramen; Bijenkappen; Observatiekasten; Slingers, enz. Alles in prima staat, onder volle garantie. Nieuwe Zesraamskastjes met ramen f 6,—. Bijenpark BRULLEMAN, Breukelen, Tel. 03462-303, giro 377905. Van ouds bekend.

TE KOOP: gebruikte Bijenkorven zonder gebreken. Nieuwe Zwermklepsen, Vlechtriet enz. Bijenpark BRULLEMAN, Breukelen, Tel. 03462-303, giro 377905.

GEVRAAGD: Bijenvolken in kasten en korven, worden tegen contante betaling aan huis afgehaald. Bijenpark BRULLEMAN, Breukelen, Tel. 03462-303. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen.

TE HUUR: prima Bijenvolken voor kas en buitenfruit. Het van ouds bekende adres. Bijenpark BRULLEMAN, Breukelen, Tel. 03462-303.